

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Sžnz/2/2015
Identifikačné číslo spisu: 9015898805
Dátum vydania rozhodnutia: 04.11.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Zemková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:9015898805.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: 1. Q. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. 2. T. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom X., proti odporcovi: Slovenský pozemkový fond, so sídlom Búdkova 36, Bratislava, právne zastúpený: Advokátska kancelária ECKER-KÁN & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Námestie Martina Benku 9, Bratislava, IČO: 35 886 625, v konaní proti nečinnosti orgánu verejnej správy pri plnení povinností vyplývajúcich z vykonateľného rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu Prešov č. OPÚ 2006/81-57/Fe zo dňa 02.05.2006, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky u k l a d á odporcovi p o v i n n o s ť k o n a ť vo veci poskytnutia náhrady navrhovateľovi 1. za pozemky uvedené v bode 2 rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu v Prešove č. OPÚ - 2006/81 - 57/Fe zo dňa 02.05.2006 a za pozemky uvedené v bode 2 rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu Prešov č. OPÚ - 2008/2262 - 25/Fe zo dňa 11.08.2008, s výnimkou nehnuteľností, za ktoré bola vyplatená navrhovateľovi 1. finančná náhrada, a to tak, aby poskytnutá náhrada pozemkov za pôvodné pozemky zodpovedala podmienkam stanoveným v ustanovení § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Z ponuky odporcu pre navrhovateľa 1. musí byť zrejmá výmera pozemkov, kvalita pozemkov, účel a využiteľnosť pozemkov, cena pozemkov tak, aby bolo možné jednoznačne a určito posúdiť, či je výmera a kvalita ponúknutých pozemkov primeraná výmere a kvalite pôvodných pozemkov navrhovateľa, a to v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti tohto uznesenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky návrh navrhovateľa 1. vo zvyšnej časti a návrh navrhovateľky 2. z a m i e t a .

Navrhovateľovi 1. náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Navrhovatelia 1 a 2 sa návrhom zo dňa 19.01.2015, doručeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len najvyšší súd) dňa 26.01.2015 domáhali, aby súd uložil odporcovi povinnosť pokračovať s navrhovateľmi ako oprávnenými osobami v konaní ohľadne vydania náhradného pozemku v súlade s

rozhodnutím OPÚ Prešov č. 2006/81-57/Fe a ZP 54/2008 tak, že v lehote 30 dní po obdržaní uznesenia súdu podpíše odporca zmluvu s oprávnenými osobami o náhrade stavebných pozemkov a následne v lehote 90 dní odovzdá náhradné pozemky s majetkovo právnym vysporiadaním oprávneným osobám.

V dôvodoch podaného návrhu uviedol, že podľa rozhodnutia č. OPÚ 2006/81-57/Fe zo dňa 02.05.2006 (ďalej aj ako „rozhodnutie OPÚ“, „predmetné rozhodnutie“) oprávnená osoba podľa § 4 ods. 2 písm. c/ zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.) Q. O., nar. XX.XX.XXXX spĺňa podmienky § 6 ods. 1 písm. n/, p/ a r/ zákona č. 229/1991 Zb. Podľa bodu dva predmetného rozhodnutia, oprávnenej osobe sa nevydávajú nehnuteľnosti v katastrálnom území X., podľa § 11 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona č. 229/1991 Zb. spolu 6 956 m², kultúra v čase vyvlastnenia zastavaná plocha. Podľa bodu 3 rozhodnutia OPÚ nepriznaním vlastníckeho práva k uvádzaným pozemkom nie je dotknuté právo oprávnenej osoby na náhradu podľa § 11 ods. 2 alebo podľa § 16 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb.

Podstatou rozhodnutia OPÚ je podľa navrhovateľov dôraz, ktorým zvyrazňuje náhradu ako stavebné pozemky na strane 6 odsek 3 predmetného rozhodnutia: „Z tohto kontextu právo na náhradu za vyvlastnených 6 956 m² patrí za stavebný pozemok a nie za ornú pôdu“. Toto považujú navrhovatelia za veľmi dôležité pri posudzovaní zákonnosti postupu odporcu v konaní o náhrade pozemkov.

Navrhovateľ 1. podal dňa 02.04.2008 na SPF-RO Prešov žiadosť o poskytnutie náhrady za vyvlastnené pozemky prevodom pozemkov vo vlastníctve štátu. Prvú ponuku predložil odporca navrhovateľovi až dňa 15.10.2009. Ponuka bola oprávnenou osobou zamietnutá s odôvodnením, že nezodpovedá § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. a rozhodnutiu OPÚ. Odmietnutie bolo podľa názoru navrhovateľov opodstatnené, nakoľko rozdiel v kultúrach medzi stavebným pozemkom a poľnohospodárskou pôdou resp. ostatnou pôdou, ktorú im odporca ponúka, je neporovnateľný v ich osobitosti a technicko-ekonomickom určení. Ich rozdiel najlepšie charakterizuje Výhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 zo dňa 23.08.2004 o stanovení všeobecnej hodnoty majetku.

Za nespravodlivé považujú navrhovatelia zotrvávanie odporcu na tvrdení, že ponuka suchého koryta rieky Sekčov a smetísk je adekvátne plnenie podľa § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Tento postup sa podľa navrhovateľov nedá ospravedlniť ani tvrdením, že odporca stavené pozemky nemá, zvlášť ak zákon č. 330/1991 Zb. ale ani štatút Slovenského pozemkového fondu nebráni odporcovi stavebné pozemky kúpiť a previesť do vlastníctva oprávnenej osoby.

Navrhovateľ 1. odmietol aj ponuky zo dňa 25.11.2009, 24.11.2010 a 15.12.2012 nakoľko má zato, že aj tieto ponuky boli nezákonné, v rozpore s § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Navrhovateľ 1. v tejto súvislosti odkazuje na svoje stanovisko zo dňa 03.12.2010, ktoré je obsiahnuté v prílohe návrhu zo dňa 19.01.2015.

Navrhovateľ 1. má za to, že rozhodnutie OPÚ nespochybniteľne zadefinovalo, že náhradou v danom prípade majú byť stavebné pozemky a žiadne iné, čo svojimi rozhodnutiami potvrdil aj Krajský súd v Prešove a Najvyšší súd Slovenskej republiky. Odporca podľa názoru navrhovateľa svojím konaním porušil nie len reštitučný zákon, ale aj § 40 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník a § 40 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

II.

Odporca v podanom vyjadrení navrhol, aby najvyšší súd návrh zamietol a priznal odporcovi náhradu trov konania vo výške 355,73 €. Vo svojom vyjadrení uviedol, že medzi navrhovateľom 1. a odporcom nie je sporné, že ponuky zo strany odporcu sa poskytli a vždy následne zo strany navrhovateľa odmietli, a to zakaždým z rovnakého dôvodu - nejednalo sa o stavebné pozemky. Odporca v tejto súvislosti poukazuje na neustálu komunikáciu odporcu s navrhovateľom a je toho názoru, že vyhovieť navrhovateľovi je zjavne objektívne nemožné, čo však nemôže mať za následok nesprávny úradný postup, prípadne nečinnosť na strane odporcu.

V zmysle § 17 zákona č. 229/1991 Zb. s poukazom na § 1 ods. 1 tohto zákona, odporca nespravuje stavebné pozemky a preto je podľa jeho názoru objektívne nemožné, aby akejkolvek oprávnenej osobe vydal stavebný pozemok (čo platí aj v prípade, ak bol pôvodne odňatý stavebný pozemok).

Návrh uložiť odporcovi povinnosť pokračovať s navrhovateľom, ako oprávnenou osobou v konaní, ohľadne vydania náhradného pozemku v súlade s rozhodnutím OPÚ Prešov č. ort: 2006/81-57/Fe a ZP 54/2008 tak, že v lehote 30 dní po obdržaní uznesenia súdu podpíše SPF zmluvu s oprávnenou osobou o náhrade stavebných pozemkov a následne v lehote 90 dní odovzdá náhradné pozemky s majetkovo právnym vysporiadaním oprávnenej osobe je podľa odporcu nevykonateľný, nakoľko odporca už ponúkol navrhovateľovi náhradné pozemky a v zmysle platných právnych predpisov môže odporca postupovať výlučne v súlade s § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb., kde odporca môže uzavrieť s oprávnenou osobou zmluvu iba so súhlasom oprávnenej osoby, kde doteraz navrhovateľ nikdy súhlas neudelil. Rovnako tak „odovzdávanie“ náhradných pozemkov je v praxi nerealizovateľný úkon. Odporca zároveň nedokáže identifikovať, čo si navrhovatelia predstavujú pod „majetkovo právnym vysporiadaním“.

Odporca v neposlednom rade poukazuje na skutočnosť, že navrhovateľ požaduje v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I, sp. zn. 19C/24/2012, aktuálne v odvolacom konaní na Krajskom súde v Bratislave, majetkovú škodu vo výške 521 160 €. Táto škoda má predstavovať trhovú hodnotu navrhovateľovi nevydaných pozemkov. Nakoľko sa navrhovateľ domáha od odporcu plnenia v súdnom konaní, ktorého základom je navrhovateľovi priznaný reštitučný nárok, nemôže odporca až do právoplatného rozhodnutia súdu vo veci samej ukončiť vlastné konanie s navrhovateľom, ktorým by vydal navrhovateľovi náhradu za pozemky, ktoré nie je možné navrhovateľovi vydať z dôvodu § 11 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., resp. § 6 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. Odporca poukazuje na skutočnosť, že predmetom súdneho konania je rovnaké plnenie, aké požaduje navrhovateľ priamo od odporcu z titulu jeho reštitučného nároku. Jediným rozdielom je fakt, že v súdnom konaní si navrhovateľ uplatňuje finančnú náhradu za nevydané pozemky a priamo na regionálnom odbore Prešov si navrhovateľ uplatňuje náhradu za nevydané pozemky v pozemkoch.

III.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd vecne príslušný podľa § 246 ods. 2 písm. b/ O.s.p. preskúmal vec bez nariadenia pojednávania.

Z predloženého spisového materiálu odporcu konajúci súd zistil, že dňa 02.05.2006 bolo vydané rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Prešove č. OPÚ - 2006/81-57/Fe zo dňa 02.05.2006. Predmetným rozhodnutím Obvodný pozemkový úrad v Prešove rozhodol, že oprávnená osoba Q. O. spĺňa podmienky § 6 ods. 1, písm. n/, p/ a r/ zákona č. 229/1991 Zb. Oprávnenej osobe sa nevydávajú nehnuteľnosti v katastrálnom území X. podľa § 11 ods. 1 písm. a/ a d/ zákona č. 229/1991 Zb. (podrobne popísané v rozhodnutí OPÚ). Nepriznaním vlastníckeho práva k pozemkom popísaným v bode 2 predmetného rozhodnutia nie je dotknuté právo oprávnenej osoby na náhradu podľa § 11 ods. 2 alebo podľa § 16 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., ktorú si môže uplatniť v lehote 6 mesiacov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia na Slovenskom pozemkovom fonde.

Dňa 11.08.2008 bolo vydané rozhodnutie č. OPÚ - 2008/2262-25/Fe, ktorým Obvodný pozemkový úrad Prešov rozhodol, že oprávnená osoba Q. O. spĺňa podmienky § 6 ods. 1, písm. p/ zákona č. 229/1991 Zb. Oprávnenej osobe sa nevydávajú nehnuteľnosti v katastrálnom území X. podľa § 11 ods. 1 písm. a/ a d/ zákona č. 229/1991 Zb. (podrobne popísané v rozhodnutí č. OPÚ - 2008/2262-25/Fe). Obvodný pozemkový úrad Prešov ďalej rozhodol, že oprávnenej osobe sa bezodplatne prevedú do vlastníctva iné pozemky vo vlastníctve štátu v primeranej výmere a kvalite, ako boli pôvodné pozemky.

Listom zo dňa 06.07.2007, doručeným Slovenskému pozemkovému fondu dňa 10.07.2007 a následne aj listom zo dňa 31.03.2008, doručeným Slovenskému pozemkovému fondu dňa 02.04.2008 požiadal

navrhovateľ o poskytnutie náhrady za pozemky v zmysle rozhodnutia OPÚ. Listom zo dňa 02.06.2008 žiadal navrhovateľ o spoločné jednanie ohľadom náhrady pozemkov.

Dňa 15.10.2009 sa uskutočnilo prerokovanie reštitučnej náhrady vo forme náhradného pozemku na RO SPF Prešov. Oprávnenej osobe, t. j. navrhovateľovi ponúkol odporca ako reštitučnú náhradu pozemok v k. ú. X., okres Prešov, alternatívne parcela CKN č. 14826/8 druh pozemku: ostatná plocha, zapísaná na LV č. XXXX a parcela CKN č. 14827/2 druh pozemku: ostatné plochy, zapísaná na LV č. XXXX, ktoré sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a v správe Slovenského pozemkového fondu. Navrhovateľ s predmetnou ponukou nesúhlasil, nakoľko podľa jeho názoru nezodpovedá § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. a rozhodnutiu OPÚ. Navrhovateľ taktiež žiadal vyplatiť nájomné za nevydané nehnuteľnosti. Uvedené skutočnosti potvrdzuje zápisnica zo dňa 15.10.2009, ako aj nepodpísaná Dohoda zo dňa 15.10.2009.

Listom zo dňa 26.10.2009 Slovenský pozemkový fond, regionálny odbor Prešov požiadal Slovenský pozemkový fond - Bratislava, odbor Prevodu a prenájmu, oddelenie reštitúcie o zaujatie stanoviska k riešeniu predmetnej reštitučnej náhrady. Slovenský pozemkový fond - Bratislava listom zo dňa 10.11.2009 odporučil ponúknuť oprávnenej osobe iné pozemky vo vlastníctve štátu v primeranej výmere a kvalite, ako boli pôvodné pozemky, a to pokiaľ možno v tej istej obci, v ktorej sa nachádza prevažná časť pôvodných pozemkov. Ak sa v tom istom katastrálnom území takéto pozemky nenachádzajú, regionálny odbor zahrnie do ponuky pozemkov pozemky vo svojej územnej pôsobnosti, ktoré sú ako náhradné pozemky vo vzťahu k pôvodnému pozemku v primeranej výmere a bonite alebo prerokuje návrh oprávnenej osoby na vydanie primeraných pozemkov v jeho územnej pôsobnosti v zmysle Nariadenia vlády č. 142/2009, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupe Slovenského pozemkového fondu pri poskytovaní náhradných pozemkov. K nájomnému za nevydané nehnuteľnosti Slovenský pozemkový fond - Bratislava uviedol, že na toto nájomné nemá oprávnená osoba právny nárok. Slovenský pozemkový fond, regionálny odbor Prešov následne v zmysle odporúčania ponúkol navrhovateľovi pozemky v cene znaleckého posudku, pozemky v cene 2,321 eur za m² a zároveň pozemky v k. ú. G. (bližšie špecifikované v liste zo dňa 25.11.2009). K uvedenej ponuke navrhovateľ nezaujal žiadne stanovisko a zaslanú Dohodu nepodpísal.

Listom zo dňa 05.07.2010 žiadal navrhovateľ o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody podľa zákona č. 517/2003 Z. z. Slovenský pozemkový fond upovedomil navrhovateľa o skutočnosti, že nemá také pozemky, o akých má navrhovateľ predstavu a môže mu poskytnúť len také pozemky, ktoré má k dispozícii na plnenie reštitučných náhrad.

Dňa 05.08.2010 zaslal Slovenský pozemkový fond navrhovateľovi Dohodu zo dňa 04.08.2010 o plnení reštitučnej náhrady za ovocné stromy, okrasné dreviny a plot, kde nie je možné náhradu plniť pozemkami, a teda navrhovateľovi bolo touto Dohodou ponúknutá finančná čiastka 526,48 € ako finančná náhrada za ovocné stromy, okrasné dreviny a plot.. Ostávajúca časť vo výške 2.662,10 € bude riešená bezodplatným prevodom pozemkov. Navrhovateľ predmetnú Dohodu zo dňa 04.08.2010 nepodpísal. A zároveň v liste zo dňa 26.08.2010 uvádza, že už dve dohody podpísal, no neboli realizované. K uvádzaným dvom podpísaným dohodám Slovenský pozemkový fond uviedol, že tieto neboli zo strany fondu podpísané, nakoľko v tom čase došlo k ich odvolaniu.

Dňa 24.11.2010 sa uskutočnilo prerokovanie plnenia reštitučnej náhrady vo forme náhradného pozemku na RO SPF Prešov, kde bol navrhovateľovi ponúknutý pozemok v k. ú. X. parcela KN E 14289/48 orná pôda o výmere 4890 m², zapísané na LV č. XXXX alternatívne parcela CKN č. 1396/23 orná pôda o výmere 8305 m², zapísané na LV č. XXXX, parcela 4908/1 TTP o výmere 12189 m², zapísané na LV č. XXXX. K tejto ponuke navrhovateľ uviedol, že ponuku posúdi a zdôraznil, že táto ponuka bola iba ako námet, nakoľko nebola doložená dokladmi - stanoviskom hlavného architekta k využitiu pozemkov. Súčasne bol navrhovateľovi zaslaný platobný príkaz, ktorým bol voči nemu splnený reštitučný nárok vo výške 526,48 €. Listom zo dňa 03.12.2010 navrhovateľ odmietol Dohodu, obsahom ktorej bolo plnenie reštitučnej náhrady vo forme pozemkov v znení jednanie zo dňa 24.11.2010. Navrhovateľ Dohodu odmietol z dôvodu, že kvalita predmetných pozemkov je v rozpore s § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991

Zb.

Dňa 15.02.2012 sa uskutočnilo prerokovanie plnenia reštitučnej náhrady vo forme náhradného pozemku na RO SPF Prešov, kde boli navrhovateľovi ponúknuté pozemky v k. ú. X. parcela CKN č. 4893/1 ostatné plochy o výmere 11785 m² zapísané na LV č. XXXX, parcela E 1256/701 záhrada o výmere 4758 m², parcela 1280/4 zastavané plochy o výmere 7108 m², parcela 1256/601 záhrada o výmere 6061 m², parcela 4908/1 TTP o výmere 12 189 m² zapísané na LV č. XXXX, parcela KN E 1264 ostatné plochy o výmere 6121 m². Cena pozemkov je určená 3,319 € za m². Navrhovateľ ani túto ponuku neprijal, s odôvodnením, že tak ako predchádzajúce ponuky, nespĺňa podmienky § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb.

Podľa § 244 ods. 1 O. s. p., v správnom súdnictve preskúmajajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 244 ods. 3, veta druhá O. s. p., postupom správneho orgánu sa rozumie aj jeho nečinnosť.

Podľa § 250t ods. 1 O. s. p., fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže sa domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť. Návrh nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis.

Podľa § 250t ods. 4 O.s.p. súd o návrhu rozhodne bez pojednávania uznesením. Ak súd návrhu vyhovie, vo výroku uvedie označenie orgánu, ktorému sa povinnosť ukladá, predmet a číslo správneho konania a primeranú lehotu, nie však dlhšiu ako tri mesiace, v ktorej je orgán verejnej správy povinný rozhodnúť. Súd môže na návrh orgánu verejnej správy túto lehotu predĺžiť. Nedôvodný alebo neprípustný návrh súd zamietne.

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku

- a) výroku o prepadnutí majetku, prepadnutí vecí alebo zhabaní vecí v trestnom konaní, prípadne v trestnom konaní správnom podľa prvých predpisov, ak bol výrok zrušený podľa osobitných predpisov,
- b) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme,
- c) postupu podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení zákona č. 67/1952 Zb.,
- d) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov,
- e) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 2/1958 Zb. SNR o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbarialistov, komposesorátov a podobných útvarov,
- f) vyhlásenia a zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vyst'ahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),
- g) toho, že občan zdržiavajúci sa v cudzine nehnuteľnosť zanechal na území republiky alebo ktorého majetok prešiel na štát podľa zákona č. 183/1950 Zb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie,
- h) zmluvy o darovaní nehnuteľností uzavretej darcom v tiesni,
- i) dražobného konania uskutočneného na úhradu pohľadávky štátu,
- j) súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred

odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky, prípadne uznanie takejto zmluvy účastníkmi za neplatnú; v takom prípade je oprávnenou osobou nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj pokiaľ táto zmluva nenadobudla účinnosť,

k) kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,

l) odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní urobeného v tiesni,

m) vyvlastnenia za náhradu, pokiaľ nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila účelu, na ktorý bola vyvlastnená,

n) vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady,

o) znárodnenia vykonaného v rozpore s vtedy platnými zákonnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady,

p) prevzatia nehnuteľností bez právneho dôvodu,

r) politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody,

s) odovzdania do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov,

t) prikázania do užívania právnickej osoby na základe zákona č. 55/1947 Zb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu, alebo vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby,

u) prevodu na štát spoločne užívaných singulárnych lesov a lesných družstiev, pokiaľ členmi družstva boli aj fyzické osoby. Na prevzatie tohto majetku sa použijú osobitné predpisy,

v) prechodu na štát podľa osobitného predpisu, ak sa nachádzajú na území vojenského obvodu Javorina; § 11 ods. 1 písm. g) sa nepoužije.

Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., pozemky alebo ich časti nemožno vydať v prípade, že

a) pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby alebo k pozemku bolo zriadené právo osobného užívania, s výnimkou prípadov uvedených v § 8,

b) na pozemku sa nachádza cintorín,

c) pozemok sa nachádza v pásme hygienickej ochrany vodných zdrojov prvého stupňa, alebo tvorí koryto vodného toku, alebo na pozemku sú prírodné liečivé zdroje a zdroje prirodzene sa vyskytujúcich stolových minerálnych vôd,

d) pozemok bol po prechode alebo prevode do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby zastavaný; pozemok možno vydať, ak stavba nebráni poľnohospodárskemu alebo lesnému využitiu pozemku,

e) na pozemku bola zriadená záhradková alebo chatová osada, botanická záhrada a arborétum zamerané na záchranu a zachovanie genofondu alebo les určený na lesný výskum alebo pozemok slúži výlučne na vypestovanie nových šľachtiteľských odrôd a semenných sadov lesných drevín,

f) na pozemku sú telovýchovné a športové zariadenia,

g) pozemok možno vo verejnom záujme vyvlastniť,

h) pozemok sa nachádza v obvode projektu pozemkových úprav a jeho vykonanie bolo schválené.

Podľa § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb., v prípade uvedenom v odseku 1 sa oprávnenej osobe prevedú bezodplatne do vlastníctva iné pozemky vo vlastníctve štátu v primeranej výmere a kvalite, ako boli jej pôvodné pozemky, a to pokiaľ možno v tej istej obci, v ktorej sa nachádza prevažná časť pôvodných pozemkov, pokiaľ s tým oprávnená osoba súhlasí.

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., náhradu za pozemky, ktoré sa podľa tohto zákona nevydávajú a za ktoré nebol poskytnutý oprávnenej osobe iný pozemok, poskytne štát. Výšku náhrady v hotovosti upraví vláda Českej republiky a vláda Slovenskej republiky svojím nariadením.

Súčasťou práva na súdnu ochranu je právo na konanie bez zbytočných prieťahov. Toto právo sa vzťahuje tak ako na konanie na súde, aj na konania pred inými orgánmi rozhodujúcimi o právach a záväzkoch, t. j. konania podľa piatej časti O. s. p. Za účelom ochrany účastníkom a správneho konania pred zbytočnými prieťahmi bola s účinnosťou od 01.01.2002 zákonom č. 501/2001 Z. z. zakomponovaná do ustanovenia § 244 ods. 3 druhá veta, podľa ktorej „postupom správneho orgánu sa rozumie aj jeho nečinnosť“.

V ustanoveniach § 250t a § 250u O. s. p. je upravený osobitný druh konania v správnom súdnictve, a to

konanie proti nečinnosti orgánu verejnej správy, v rámci ktorého sa fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť.

Nečinnosť správneho orgánu predstavuje nezákonný jav správneho orgánu a nastáva v okamihu, keď správny orgán vo veci nekoná, je pasívny, hoci v zmysle zákona je povinný konať. Nečinnosť správneho orgánu je v rozpore so zásadou zákonnosti vo verejnej správe.

Uvedené konanie začína na základe žaloby, ktorej obligatórnou náležitosťou je tvrdenie žalobcu, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným osobitným právnym predpisom. Za nečinnosť orgánu verejnej správy treba v podstate považovať jeho pasivitu vo veciach, ktoré mu boli predložené na rozhodnutie, aj keď niet žiadnej zákonnej alebo faktickej prekážky na to, aby správny orgán konal a rozhodol. Nečinnosť môže spočívať v opomenutí správneho orgánu vykonať predpísaný úkon alebo v zbytočných priet'ahoch v jeho postupe, ale môže spočívať aj v tom, že namiesto rozhodnutia správny orgán tvrdí nedostatok svojej právomoci a vec vybaví iba listom alebo informáciou, prípadne záznamom v spise. V poslednom prípade musí byť obsahom žaloby tvrdenie, že v konaní niet žiadnej prekážky na úkony správneho orgánu, a napriek tomu správny orgán nekoná, a toto nekonanie je nečinnosťou. Nekonanie musí byť v rozpore s konkrétnym zákonným ustanovením, ktoré obsahuje príkaz pre správny orgán postupovať, konať, vykonávať určité procesné úkony a rozhodovať. (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 225/08).

Konanie proti nečinnosti orgánu verejnej správy sa začína podaním žaloby, ktorá musí obsahovať tvrdenie, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný. Nečinnosť je v podstate pasivita správneho orgánu vo veciach, ktoré mu boli predložené na rozhodnutie, aj keď niet žiadnej zákonnej alebo faktickej prekážky na to, aby správny orgán konal a rozhodol. Nečinnosť sa najčastejšie prejavuje v opomenutí predpísaných úkonov (napr. vykonávanie úkonov bez vedomia účastníkov, opomenutie predvolať účastníka) alebo v zbytočných priet'ahoch (v nerobení žiadnych úkonov) pri postupe správneho orgánu, ale môže sa prejaviť aj v tom, že namiesto rozhodnutia správny orgán tvrdí nedostatok právomoci a vec vybaví listom alebo informáciou, prípadne konanie zastaví záznamom v spise a pod. (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 553/2012 zo 16. januára 2013).

Účelom zákona č. 229/1991 Zb. je zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd z obdobia rokov 1948 až 1990, obnovenie pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a úprava niektorých vlastníckych vzťahov v uvedených súvislostiach. Pri výklade ustanovenia § 1 citovaného zákona o rozsahu pôsobnosti tohto zákona, je potrebné mať na zreteli záujem oprávnených osôb, pokiaľ uplatnili výzvou nárok na vydanie veci, pôdy, budov a stavieb patriacich k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti, ak sa obrátili na organizácie, o ktorých podľa objektívnych hľadísk boli presvedčené, že ich majetok držia a to v lehotách uvedených v zákone č. 229/1991 Zb. Štát a jeho orgány ako aj obce sú teda povinné postupovať v konaní podľa tohto zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Tento výklad vychádza zo skutočnosti, že zmyslom všetkých reštitučných zákonov bolo zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období, pričom zákonodarca si bol vedomý, že odstránenie všetkých krívd nie je reálne a že sa musí uspokojiť len s nápravou krívd niektorých.

Zo zisteného a vyššie popísaného skutkového stavu najvyšší súd vyvodil, že nesporne bolo snahou odporcu napraviť, respektíve zmierniť majetkové krivdy, ku ktorým došlo v rozhodnom období voči navrhovateľovi. Odporca komunikoval s navrhovateľom, odpovedal na jeho písomné listy a podnety, realizoval ústne prerokovania reštitučnej náhrady vo forme náhradného pozemku, predostrel navrhovateľovi niekoľko návrhov na uzatvorenie dohody o poskytnutí náhrady za pôvodné pozemky.

Najvyšší súd v rámci posúdenia, či postup odporcu možno vyhodnotiť ako nečinnosť orgánu verejnej

správy skúmal, či navrhovateľovi ponúkaná náhrada za pôvodné pozemky je kvalitou a výmerou primeraná pôvodným pozemkom. Najvyšší súd zistil nasledovné skutočnosti:

Rozhodnutie č. OPÚ - 2006/81-57/Fe zo dňa 02.05.2006 sa vzťahovalo na nevydanie nehnuteľností v katastrálnom území X., celkovo o výmere 6956 m² a pokiaľ ide o účel využitia pozemkov, tieto pozemky boli pôvodne súčasťou poľnohospodárskej usadlosti, no v čase prechodu na štát bol zmenený ich účel využitia na stavebné pozemky. Znaleckým posudkom č. 54/2008 bola cena týchto nehnuteľností ohodnotená sumou (695 900 Sk) 23 100 €. Rozhodnutie č. OPÚ - 2008/2262-25/Fe zo dňa 11.08.2008 sa vzťahovalo na nevydanie nehnuteľností v katastrálnom území X., celkovo o výmere 1061 m² a pokiaľ ide o účel využitia pozemkov, pozemky o výmere 802 m² boli pôvodne súčasťou poľnohospodárskej usadlosti, no v čase prechodu na štát bol zmenený ich účel využitia na stavebné pozemky a pozemok o výmere 259 m² predstavoval záhradu, konkrétne plot, ovocné stromy a okrasné dreviny. Znaleckým posudkom č. 136/2008 bola cena nehnuteľností o výmere 802 m² ohodnotená sumou (80 200 Sk) 2 662 € a plot, ovocné stromy a okrasné dreviny spolu sumou (15 860,72 Sk) 526,48 €.

Keďže pôvodné pozemky nemožno navrhovateľovi ako oprávnenej osobe vydať v súlade s § 11 ods. 1 písm. a/ a d/, je povinnosťou odporcu bezodplatne previesť do vlastníctva navrhovateľa iné pozemky vo vlastníctve štátu, avšak v primeranej kvalite a výmere, ako boli pôvodné pozemky, nachádzajúce sa v tej istej obci.

Náhrada za plot, ovocné stromy a okrasné dreviny bola navrhovateľovi poskytnutá vo forme finančnej náhrady, konkrétne bola na účet navrhovateľa 1. platobným príkazom prevedená suma 526,48 €.

Na ústnom prerokovaní dňa 15.10.2009 boli navrhovateľovi 1. ponúknuté pozemky v katastrálnom území X. o výmere 5076 m² (druh ostatné plochy) a 5171 m² (druh orná pôda), cena pozemkov nebola uvedená.

Listom zo dňa 25.11.2009 boli navrhovateľovi 1. ponúknuté pozemky v katastrálnom území X. o výmere 6591 m² (druh ostatné plochy) a 3227 m² (druh ostatné plochy) v cene znaleckého posudky a následne ešte pozemky v katastrálnom území K. spolu o výmere 4619 m² (druh trvalé trávne porasty) v hodnote 2,321 € za m² a zároveň ešte pozemky v katastrálnom území G., bez bližšej špecifikácia, no s uvedením možnosti rekreačného využitia.

Na ústnom prerokovaní dňa 24.11.2010 bol navrhovateľovi ponúknutý pozemok v katastrálnom území X. o výmere 4890 m² (druh orná pôda) bez uvedenia ceny pozemku, alternatívne pozemok o výmere 8305 m² (druh orná pôda) a pozemok o výmere 12189 m² (druh trvalé trávne porasty) bez uvedenia ceny pozemkov.

Na ústnom prerokovaní dňa 15.02.2012 boli navrhovateľovi ponúknuté pozemky, všetky v katastrálnom území X.: pozemok o výmere 11785 m² (druh orná pôda), pozemok o výmere 4758 m² (druh záhrada), pozemok o výmere 7108 m² (druh zastavané plochy), pozemok o výmere 6061 m² (druh záhrada), pozemok o výmere 12189 m² (druh trvalé trávne porasty), pozemok o výmere 6121 m² (druh orná pôda) v hodnote 3,319 € za m².

Tak, ako už bolo vyššie uvádzané, účelom zákona 229/1991 Zb. je odčiniť majetkové krivdy z obdobia rokov 1948 až 1990, obnovenie pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a úprava niektorých vlastníckych vzťahov v uvedených súvislostiach, a teda v súlade s účelom tohto zákona by mal postupovať aj štát pri reálnom odškodňovaní oprávnených osôb. Tým, že navrátenie pôvodného stavu často krát nie je možné, poskytované náhrady by o to viac mali spôsobiť krivdy v dostatočnej miere a kvalite odstrániť, respektíve zmierniť. Z tohto dôvodu je nevyhnutné vynaložiť čo najvyššie úsilie pri snahe poskytnúť adekvátnu náhradu za nehnuteľnosti, ku ktorým nie je možné navrátiť vlastnícke právo.

Ponuka zo strany odporcu bola podľa názoru najvyššieho súdu nedostatočne preskúmateľná v tom

zmysle, že aj napriek tomu, že odporca predstrel navrhovateľovi 1. viacero ponúk na náhradu pôvodných pozemkov, z týchto ponúk je možné len veľmi obtiažne, ak vôbec, vyvodit' reálnu hodnotu, účel či využiteľnosť ponúkaných pozemkov, a tým pádom nie je možné objektívne zhodnotiť, či ponúkané pozemky sú svojou výmerou a hlavne kvalitou primerané pôvodným pozemkom.

K inštitútu nečinnosti orgánu verejnej správy najvyšší súd uvádza, že pod pojem nečinnosť je nutné zahrnúť aj nedôsledné plnenie povinností vyplývajúcich zo zákona. Len samotné konanie nepostačuje k tomu, aby bolo možné vylúčiť nečinnosť orgánu verejnej správy. Aj v prípade konania orgánu verejnej správy je možné konštatovať priet'ahy v konaní, a to v prípade, ak toto konanie nie je efektívne, nesleduje cieľ, ku ktorému sa má príslušný orgán dopracovať. Odporca síce vyvíjal snahu poskytnúť navrhovateľovi 1. náhradu za odobraté pozemky, avšak najvyšší súd má za to, že odporca nepostupoval v plnej miere v súlade s účelom a s ustanoveniami zákona č. 229/1991 Zb. Na základe predloženého spisového materiálu možno zhodnotiť, že odporca si neplnil svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 229/1991 Zb. dôsledne. Konanie odporcu nesmerovalo k naplneniu citovaných ustanovení zákona č. 229/1991 Zb., a teda najvyšší súd považoval za nevyhnutné usmerniť odporcu tým spôsobom, že mu uloží povinnosť konať efektívne a dôsledne, tak, aby došlo k uspokojeniu nároku navrhovateľa 1. a zároveň tak, aby bolo možné konštatovať, že odporca postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 229/1991 Zb.

Vzhľadom na vyššie uvedené najvyšší súd konštatuje, že konanie odporcu je možné vyhodnotiť ako nečinnosť orgánu verejnej správy, na základe čoho najvyšší súd uložil odporcovi povinnosť konať vo veci poskytnutia náhrady navrhovateľovi za pozemky uvedené v bode 2 rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu v Prešove č. OPÚ - 2006/81 - 57/Fe zo dňa 02.05.2006 a za pozemky uvedené v bode 2 rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu Prešov č. OPÚ - 2008/2262 - 25/Fe zo dňa 11.08.2008, s výnimkou nehnuteľnosti zápis č. 489, parcela číslo 3038, kultúra záhrada o výmere 259 m², a to tak, aby poskytnutá náhrada pozemkov za pôvodné pozemky zodpovedala podmienkam stanoveným ustanovením § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Z ponuky odporcu musí byť zrejmá výmera pozemkov, kvalita pozemkov, účel a využiteľnosť pozemkov, cena pozemkov tak, aby bolo možné jednoznačne a určito posúdiť, či je výmera a kvalita ponúknutých pozemkov primeraná výmere a kvalite pôvodných pozemkov navrhovateľa.

Najvyšší súd preveril tvrdenie odporcu o prebiehajúcom súdnom spore a zistil, že konanie o odvolaní je vedené na Krajskom súde v Bratislave pod sp. značkou 4Co/864/2014 a vo veci nebolo zatiaľ rozhodnuté.

Vo zvyšnej časti najvyšší súd návrh zamietol ako nedôvodný, keďže navrhovateľka 2. nie je podľa predloženého rozhodnutia osobou oprávnenou (§ 4 ods. 2 písm. c/ zákona č. 229/1991 Zb.)

O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 250t ods. 6 O.s.p. tak, že ich náhradu navrhovateľovi 1. nepriznal, pretože navrhovateľ 1. si náhradu trov konania neuplatnil.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný (§ 246c ods. 1 tretia veta O. s. p.).